

[https://doi.org/10.31891/2308-4081/2025-15\(1\)-5](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2025-15(1)-5)

Докторка філософії, старший науковий співробітник, **АННА ОСТАПЕНКО**
Інститут професійної освіти НАПН України
e-mail: annostapenko1989@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-2669-7227>

ТЕНДЕНЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В БЕЛЬГІЇ

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано основні тенденції забезпечення якості професійної освіти Бельгії. Бельгія з її складною федеративною та множинними освітніми системами активно інтегрує загальноєвропейські тенденції у забезпечення якості професійної освіти. Європейська референтна рамка забезпечення якості професійної освіти (EQAVET) покращує якість професійної освіти через планування, впровадження, оцінювання та коригування. Важливою тенденцією є децентралізація та автономія закладів професійної освіти. Фламандська та франкомовна спільноти мають федеративні відмінності, їхні освітні заклади автономно розробляють системи забезпечення якості, адаптуючи їх до потреб ринку праці. Тенденція базується на результатах навчання, відображає загальноєвропейську тенденцію до фокусування на практичних знаннях та навичках випускників. Зростання автономії закладів означає збільшення їх відповідальності за якість освіти, що є основою для зовнішніх перевірок. Зовнішнє оцінювання та акредитація доповнюють внутрішні системи, контролюючи та підтверджуючи якість освіти. Для ефективного моніторингу та прийняття рішень у сфері забезпечення якості освіти активніше використовується аналіз даних та індикаторів, зокрема й тих, що стосуються працевлаштування випускників. Якість освіти залежить від підвищення кваліфікації викладачів. Інтернаціоналізація та мобільність підвищують якість освіти, сприяють обміну досвідом та розвитку міжкультурних навичок. Цифровізація є ключовою трансформаційною тенденцією, що змінює методи викладання, навчання та процеси моніторингу й оцінювання, доступність та гнучкість професійної освіти. Система забезпечення якості професійної освіти Бельгії комплексно поєднує європейські стандарти, децентралізацію, результатоорієнтованість, участь стейкхолдерів, внутрішні системи, зовнішнє оцінювання, використання даних, підвищення кваліфікації педагогів, інтернаціоналізацію та цифровізацію.

Визначено перспективи подальших розвідок для поглибленого вивчення системи забезпечення якості професійної освіти в Бельгії.

Ключові слова: професійна освіта, Бельгія, Фландрія, забезпечення якості, EQAVET, дуальне навчання, компетентності, цифровізація, тенденції.

TRENDS IN ASSURING THE QUALITY OF VOCATIONAL EDUCATION IN BELGIUM

ABSTRACT

The article analyzes key trends in Belgian vocational education quality. The Belgian education system is organized as a complex federal structure. The system is actively engaged in integrating pan-European trends into the quality assurance of its

vocational and professional education. European Quality Assurance Reference Framework for Vocational Education and Training (EQAVET) improves the quality of vocational education through planning, implementation, evaluation and adjustment. Decentralization and autonomy of vocational education institutions represent a key trend. There are federal distinctions between the Flemish and French-speaking communities. Their educational institutions autonomously develop quality assurance systems. They customize them for labor market needs. Focusing on learning outcomes, this trend aligns with the Europe-wide movement to prioritize practical knowledge and skills in graduates. The growing autonomy of institutions carries with it a responsibility for educational quality, serving as the foundation for external assessments. External evaluation and accreditation function as internal systems for quality control and assurance. Effective monitoring and decision-making in quality assurance actively leverage data and indicator analysis, encompassing graduate employment. The quality of education depends on the professional development of teachers. Internationalization and mobility enhance the quality of education, facilitate the exchange of experience, and foster the development of intercultural skills. Digitalization is a key transformative trend. It transforms teaching and learning methodologies, monitoring and evaluation processes, as well as the accessibility and flexibility of vocational education. Belgium's vocational education quality assurance system integrates European standards, stakeholders, teacher upskilling and digitalization.

Prospects for further research into the in-depth study of the quality assurance system for vocational education in Belgium are identified.

Keywords: vocational education, Belgium, Flanders, quality assurance, EQAVET, dual learning, competences, digitalization, trends.

ВСТУП

Якість професійної освіти є ключовим фактором конкурентоспроможності економіки та добробуту суспільства. Професійна освіта в сучасному світі потребує адаптації до потреб ринку праці, технологічних змін та підвищення якості підготовки фахівців. Бельгія має федеративну структуру та три освітні системи, що керуються фламандською, французькою та німецькомовною спільнотами, демонструє своєрідний підхід до вирішення цих завдань. Це впливає на формування та впровадження механізмів забезпечення якості професійної освіти. Бельгійська професійна освіта активно інтегрується в загальноєвропейські тенденції та ініціативи, спрямовані на гармонізацію та підвищення якості освіти в країні. Європейська референтна рамка забезпечення якості професійної освіти (EQAVET) є ключовим елементом інтеграції, що сприяє циклічному вдосконаленню систем та закладів професійної освіти в Європі. У статті зосередимося на основних тенденціях забезпечення якості професійної освіти в Бельгії та проаналізуємо, як децентралізація та автономія закладів впливають на їхні системи якості освіти, яке значення має акцент на результатах навчання для відповідності потребам ринку праці, як залучення стейкхолдерів сприяє актуальності програм, яку роль відіграють внутрішні та зовнішні механізми оцінювання, особливості підвищення кваліфікації викладачів, а також вплив інтернаціоналізації та цифровізації на формування майбутньої професійної освіти в Бельгії.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є аналіз сучасних тенденцій у забезпеченні якості професійної освіти в Бельгії, виявлення їхніх особливостей, обумовлених як внутрішньою федеративною структурою країни, так і впливом загальноєвропейських ініціатив.

ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретична основа дослідження базується на аналізі сучасних підходів до забезпечення якості професійної освіти на європейському та національному рівнях, зокрема з урахуванням специфіки бельгійської федеративної системи. Основу для аналізу складають концепції та рамки, що розроблені провідними європейськими інституціями (Європейським фондом професійної освіти, Європейською комісією, ЄОСР, мережею Евридіка (Eurydice)) та експертами у сфері освіти Р. Де Корте (R. De Corte), В. Вандербергом (W. Vandenberghe), Дж. Ван Гюленброком (G. Van Huylenbroeck). У дослідженні використано комплекс взаємодоповнювальних методів, що дозволило провести всебічний аналіз тенденцій забезпечення якості професійної освіти в Бельгії: теоретичний аналіз та синтез, порівняльний аналіз, системний підхід, контент-аналіз.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

На забезпечення якості професійної освіти в Бельгії впливає її федеративна структура з окремими освітніми системами (фламандською, французькою, німецькомовною), а також загальноєвропейські тенденції.

Вплив європейських рамок та ініціатив. Європейська референтна рамка EQAVET є інструментом покращення якості професійної освіти в Європі, що функціонує на основі циклу планування, впровадження, оцінювання, коригування. Національні референтні точки реалізують Рекомендації Ради 2020 року, координуючи співпрацю зацікавлених сторін для розвитку, інформування, самооцінки (включно з цифровою готовністю), участі в мережі EQAVET, удосконалення національних механізмів та європейських експертних оцінок. В Європейській мережі EQAVET проводить щорічні зустрічі та розробляє матеріали для покращення якості професійної освіти (European Commission, 2023a).

Децентралізація та автономія закладів професійної освіти. У Бельгії, попри федеративну структуру та відмінності освітніх систем фламандської, французької та німецькомовної спільнот, спостерігається тенденція до розширення автономії закладів професійної освіти у розробці власних систем забезпечення якості в межах обласних рамок (Eurydice, 2024). З 1990-х років у Фландрії відбулася децентралізація управління професійної освіти, що надало закладам автономію в адаптації до ринку праці (De Corte, 2004; Vandenberghe & Van Huylenbroeck, 2004), розробці методів викладання (з дотриманням державних цілей та сертифікації) та значну організаційну, фінансову й кадрову свободу (European Commission, 2023a; European University Association, 2023). У Вавилонії, заклади самостійно обирають методи навчання та системи забезпечення якості (European Commission, 2023), з акцентом на самооцінці та зовнішньому моніторингу (Danube-region.eu, 2022).

Акцент на результатах навчання (Learning Outcomes). Бельгія активно впроваджує результати навчання у професійній освіті, що відповідає загальноєвропейській тенденції. Цей підхід зосереджений на практичних знаннях та навичках випускників (EHEA, 2013). Результати навчання (Learning Outcomes) інтегровані в навчальні програми обох мовних спільнот Бельгії (фламандської та французької), забезпечуючи відповідність ринку праці та сприяючи мобільності (Eurydice, 2023). У французькомовній Бельгії регіональні органи, такі як Франкофонна служба з професійно-технічної освіти та кваліфікації (SFMQ), використовують результати навчання для визначення профілів професій, що спрощує оцінювання та сертифікацію (Eurydice, 2023). Пріоритетність результатів навчання підвищує якість професійної освіти завдяки уточненню очікувань до випускників, адаптації освітніх програм, посиленню прозорості кваліфікацій та вдосконаленню систем оцінювання (EHEA, 2013).

Залучення стейкхолдерів. Однією з ключових тенденцій у забезпеченні якості професійної освіти в Бельгії є залучення стейкхолдерів. У цьому підході наголошується, що ефективна система якості потребує залучення всіх зацікавлених сторін: закладів освіти, роботодавців, студентів, соціальних партнерів та обласних органів влади. EQAVET підкреслює важливість такої співпраці. У Бельгії Національні координаційні пункти EQAVET об'єднують стейкхолдерів для підтримки впровадження та розвитку EQAVET; інформування та мобільності зацікавлених сторін; підтримки самооцінки для виявлення сфер вдосконалення. Залучення стейкхолдерів (освітніх провайдерів, роботодавців) є поширеною практикою, що відображає прагнення забезпечити актуальність кваліфікацій для ринку праці та їх привабливість для студентів (European Commission, 2023b). Наприклад, у фламандській громаді акцентується увага на залученні різних зацікавлених сторін до визначення та покращення якості освіти, включаючи забезпечення зворотного зв'язку та регулярні перегляди навчальних програм (EAEVE, 2020).

Розвиток внутрішніх систем забезпечення якості в закладах професійної освіти. Розвиток внутрішніх систем забезпечення якості освіти є ключовою тенденцією у професійній освіті Бельгії, що відображає зростання автономії закладів та їх відповідальності за якість. Національні системи, такі як рамка EQAVET, стимулюють впровадження власних механізмів якості відповідно до європейських принципів (European Commission, 2023a). Наприклад, у фламандській громаді заклади професійної освіти відповідальні за власну якість освіти, проводять самооцінку та надають звіти, які є основою для зовнішніх перевірок Інспекцією освіти (European Commission, 2023b). Ці внутрішні системи є невід'ємною частиною загальної структури забезпечення якості освіти та зосереджені на циклах безперервного вдосконалення (планування, впровадження, оцінки, перегляду). Заклади збирають та аналізують дані, включаючи зворотний зв'язок від студентів, роботодавців, викладачів, а також показники працевлаштування та задоволеності випускників (European Training Foundation, 2017). У франкомовній громаді, незважаючи на різноманітність підходів (інспекції шкіл, Міжнародної організації зі стандартизації, EFQM (Європейської фундації управління якістю) та Qfor (Оцінювання якості освіти і сертифікації педагогічних працівників)), провайдери також аналізують свої механізми якості згідно з рамкою EQAVET. Це підкреслює загальну тенденцію до активного розвитку закладами професійної освіти власних внутрішніх систем якості для досягнення європейських цілей (European Commission, 2023a).

Зовнішнє оцінювання та акредитація. У Бельгії зовнішнє оцінювання та акредитація є ключовими елементами забезпечення якості професійної освіти, доповнюючи внутрішні системи. У фламандській громаді Інспекція освіти проводить зовнішні перевірки на основі звітів про самооцінку закладів, які несуть відповідальність за власну якість освіти (European Commission, 2023c). Окрім національного рівня, важливе значення має міжнародна акредитація, особливо для спеціалізованих галузей. Наприклад, Європейська асоціація закладів ветеринарної освіти (EAEVE) акредитує ветеринарну медицину в Європі через свою систему оцінювання ESEVT, гарантуючи якість освіти в цій сфері (EAEVE, 2021). Таким чином, зовнішнє оцінювання може здійснюватися як на національному, так і на міжнародному галузевому рівнях.

Використання даних та індикаторів для моніторингу якості. Для ефективного моніторингу та оцінювання якості професійної освіти дедалі частіше застосовують дані та індикатори, що дозволяють відстежувати прогрес і ухвалювати

обґрунтовані рішення. Європейська довідкова рамка EQAVET підтримує застосування індикаторів якості як на системному рівні, так і на рівні закладів (European Training Foundation, 2017). Системи збору даних зазвичай включають інформацію про: працевлаштування випускників, їхню задоволеність, рівень відсіву, успішність, залучення стейкхолдерів. Незважаючи на те, що в деяких регіонах Бельгії дані про працевлаштування випускників професійно-технічної освіти доступні, їх інтеграція в національні системи забезпечення якості не завжди є чіткою. Спостерігається загальноєвропейська тенденція до посилення використання кількісних та якісних даних для моніторингу ефективності програм професійної освіти (European Commission, 2023b).

Підвищення кваліфікації викладачів та майстрів виробничого навчання. Якість професійної освіти в Бельгії тісно пов'язана з компетентністю викладачів та майстрів виробничого навчання, тому підвищення їхньої кваліфікації є пріоритетом. Воно включає розвиток педагогічних, методичних та професійних навичок, а також адаптацію до нових технологій та потреб ринку праці. Європейські ініціативи, зокрема рекомендації з професійної освіти, наголошують на підтримці педагогів через надання їм компетентностей та інструментів для цифрового викладання. У Бельгії існують програми, спрямовані на розвиток потенціалу керівників та викладачів закладів професійно-технічної освіти, з фокусом на передових управлінських та педагогічних технологіях. Підтримується партнерство з європейськими мережами, зокрема з Центрами професійної майстерності, задля гармонізації української професійної освіти з європейськими стандартами, що є прикладом успішної співпраці та обміну досвідом (Eurydice, 2025).

Інтернаціоналізація та мобільність. Інтернаціоналізація та мобільність є ключовими для підвищення якості професійної освіти в Бельгії. Участь у міжнародних програмах (наприклад, Erasmus+) сприяє підвищенню якості та конкурентоспроможності освіти через обмін досвідом і передовими практиками. Європейська мобільність характеризується прозорістю, взаємним визнанням кваліфікацій та співпрацею національних систем професійної освіти. Попри обмеженість прямих даних, активна участь Бельгії в європейських програмах свідчить про її прихильність до інтернаціоналізації та мобільності як невід'ємних елементів забезпечення якості освіти (Eurydice, 2025).

Цифровізація в професійній освіті та забезпеченні якості. Цифровізація є ключовою трансформаційною тенденцією у професійній освіті, що суттєво впливає на її якість. Вона змінює підходи до викладання, навчання, моніторингу та оцінювання через використання онлайн-платформ, інтерактивних ресурсів та ШІ, що підвищує ефективність та доступність освітніх послуг. На європейському рівні EQAVET активно обговорює питання забезпечення якості освіти у контексті цифрових інструментів, наголошуючи на важливості розвитку цифрових компетентностей як викладачів, так і студентів. Інтеграція цифрових технологій у професійну освіту, зокрема в Бельгії, є очевидною, оскільки вона покращує доступність, гнучкість та актуальність освіти (European Commission, 2023; OECD, 2025).

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Бельгія демонструє комплексний підхід до забезпечення якості професійної освіти, інтегруючи європейські ініціативи (EQAVET) у свою децентралізовану систему. Гнучкість та адаптивність до потреб ринку праці досягається завдяки децентралізації, автономії закладів та фокусу на результатах навчання. Активне залучення стейкхолдерів забезпечує релевантність освітніх програм. Постійне

вдосконалення механізмів якості базується на внутрішніх системах якості, зовнішньому оцінюванні та акредитації.

Для поглибленого розуміння та покращення системи якості професійної освіти в Бельгії, доцільно зосередитися на: порівняльному аналізі ефективності підходів до забезпечення якості у фламандській та французькомовній спільнотах; впливі цифровізації на оцінювання якості та індикаторах ефективності; вивченні впливу міжнародної мобільності та інтернаціоналізації на кар'єрний успіх випускників; аналізі викликів та можливостей забезпечення якості професійної освіти для дорослих та навчання протягом життя в умовах швидких змін на ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Danube-region.eu. (2022). *European Quality Assurance in Vocational Education and Training National Reference Points – EU Strategy for the Danube Region*. <https://danube-region.eu/european-quality-assurance/>
2. De Corte, R. (2004). Autonomy vs. control: Quality assurance and governmental policy in Flanders. *Education Policy Analysis Archives*, 12, 58.
3. EAEVE. (2020). Follow up report after external review by ENQA April 2020 European Association of Establishments for Veterinary Education. <https://tinyurl.com/pnvh3pnm>
4. EAEVE. (2021). *European System of Evaluation of Veterinary Training – ESEVT*. https://eccvt.fve.org/working_documents/esevt-introduction/
5. EHEA. (2016). *Implementation of the learning outcomes approach and quality assurance arrangements*. <https://ehea.info/cid105140/peer-learnig-activity.html>
6. European Commission. (2023). *EQAVET Peer Learning Activity discusses Quality Assurance of digital tools and delivery in VET*. <https://bit.ly/3HbjIY3>
7. European Commission. (2023 a). *Quality Assurance in VET: Flemish-speaking Belgium*. <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=25987&langId=en>
8. European Commission. (2023 b). Annual survey reveals wide adoption of EQAVET framework in vocational education and training. *Employment, Social Affairs and Inclusion*. <https://tinyurl.com/3pfvrt7k>
9. European Commission. (2023 c). *Quality Assurance in VET: French-speaking Belgium*. <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=25521&langId=en>
10. European Training Foundation. (2017). Quality assurance in vocational education and training. <https://tinyurl.com/bddehh42>
11. European University Association. (2023). University Autonomy in Europe IV Country Profiles (II). <https://bit.ly/3Su1uDo>
12. Eurydice. (2023). Belgium – French Community – Quality assurance in adult education and training. <https://bit.ly/4kew7ZF>
13. Eurydice. (2024). *Belgium – Flemish Community – Overview*. European Union. <https://bit.ly/4kzNHXQ>
14. Eurydice. (2025). *Mobility and internationalisation*. <https://tinyurl.com/ymbvwne5>
15. OECD. (2025). Ensuring quality in VET and higher education: Getting quality assurance right. *OECD Education Policy Perspectives*, 118. <https://doi.org/10.1787/812ff006-en>
16. Vandenberghe, W., & Van Huylenbroeck, G. (2004). Questioning the binary divide: Non-university higher education in Flanders (Belgium). *Journal of Further and Higher Education*, 28(3), 273–286.